

Sanny de Zoete

EXPERT IN LINNEN DAMAST

Een toevallige vondst in een container met afvaltextiel bleek voor Sanny de Zoete de kiem voor haar liefde voor damast. Decennia later mag de inwonster van Delft zich een expert in linnen damast noemen. “Van een prachtig damasten tafellaken kun je je hele leven genieten.”

TEKST: MONIQUE BONS

BEELD: MONIQUE BONS, TENZIJ ANDERS VERMELD

In de sfeervolle woonkeuken van haar 17e eeuwse woonhuis en bedrijf aan de Paardenmarkt in Delft steelt een miniatuur linnenkabinet absoluut de show. In het kleinood liggen keurig rechte stapeltjes linnengoed, zorgvuldig met lintjes samengebonden. Op het bovenste plankje ligt naar traditioneel gebruik de voorraad linnengoed opgerold. “Dit gebeurde volgens een techniek die een bepaalde symboliek vertegenwoordigde”, vertelt Sanny.

Haar liefde voor damast ontstond dertig jaar geleden. “Een vriendin vroeg me mee naar een textielsorteerbedrijf in Rotterdam, waar gebruikt textiel uit textiel-

containers terechtkwam. Het werd gesorteerd op soort en verkocht aan bedrijven die het verder verwerkten of doorverkochten. Wij snuffelden wat in een grote container met nogal groezelig witgoed. Al rommelend viste ik er heel toevallig een damasten handdoek uit. Tijdens mijn leraressenopleiding NS (Nijverheidsakte Stofversieren, red.) was er veel aandacht besteed aan kunstgeschiedenis en ik herkende de prachtig gestileerde rozen in de handdoek meteen als een jugendstildessin. Ik stond perplex! Ik wist niet dat motieven uit die periode ook in textiel waren verwerkt. Ik vond het materiaal ook enorm boeiend. Want hoe wonder-

lijk is het dat je door een bepaalde weeftechniek met dezelfde witte draden een motief kunt krijgen; afhankelijk van hoe het licht erop valt, kleuren ze het ene moment licht en het andere moment donker.”

ANTIEK DAMAST

Sanny's fascinatie voor damast groeide en ze begon antiek tafellinnen te verzamelen en op kleine schaal te verkopen. “Ik stond weleens op een rommelmarkt of een antiekbeurs. Ook heb ik veel verkocht aan het TextielMuseum in Tilburg. Het materiaal intrigeerde me; ik wilde er meer van weten en me erin gaan specialiseren. Daarom besloot ik kunstgeschiedenis te gaan studeren. Gedurende de zesjarige opleiding kwam textiel echter nauwelijks aan bod. Ik heb één keer een college gehad over middeleeuwse wandtapijten en verder was er een collegereeks over kleding en mode in de 17e eeuw. Ik heb vooral de grote lijnen van de kunstgeschiedenis leren kennen. Daarbij ontdekte ik dat de motieven van het linnen damast door de eeuwen heen de gangbare kunststromingen volgden.”

‘Het vroegere linnen heeft prachtige dessins’

Sanny's eerste damasten handdoek met Jugendstilmotief.

Detail van damasten handdoek met Jugendstilmotief.

EIGEN PRODUCTIE

Omdat Sanny's collectie zich steeds verder uitbreidde, besloot ze twintig jaar geleden vanuit haar huis in Rotterdam een eigen bedrijf op te richten. “Na het halen van het ondernemersdiploma textiel en mijn textielbrevet mocht ik me officieel textielondernemer noemen.” Negen jaar later verhuisde ze naar een eigen winkelpand in Delft. Ondertussen was ze ook begonnen met de verkoop van nieuw damast. “Ik bewonderde de prachtige dessins en de verfijnde kwaliteit van het vroegere linnen, iets waar het bij nieuw damast meestal aan ontbrak. Daarom begon ik op kleine schaal zelf met de productie van damast. In dertien jaar heb ik tien dessins ontwikkeld. Zo verwierf ik van de kleinzoon van Chris Lebeau de exclusieve rechten om de dessins van zijn grootvader, Joris Johannes Christiaan Lebeau, in productie te nemen. Deze veelzijdige, in 1878 in Amsterdam geboren en in 1945 in Dachau overleden kunstenaar, ontwierp onder meer voor de linnenfabrikant E.J.F. van Dissel in Eindhoven. Daarnaast hebben hedendaagse kunstenaars als Peter Struycken en Karijn Otjes ontwerpen voor mij gemaakt.”

Een deel van Sanny's verzameling antiek damast.

Aan de hand van een 19e eeuwse werktekening heeft Sanny het dessin Druivenranken gereconstrueerd.

Miniatuur linnenkabinet, detail.

Het dessin van het damast linksonder, 'Grid 2001', is van Peter Struycken.

Linnenpers.

MARGOTJE

Sanny loopt naar een groot houten wasrek dat midden in de keuken staat. Over de spijlen hangt een grote variatie aan tafellinnen in diverse dessins. Liefdevol strijkt ze over de gladde, zachte stoffen. "Dit ontwerp 'Grid 2001' is van Peter Struycken. Zie je al die blokjes? Het is geïnspireerd op eeuwenoude geometrische patronen, de zogenaamde pellenpatronen." Dan wijst Sanny naar een ander stuk damast. "Dat is een ontwerp van Chris Lebeau, van wie ik inmiddels vijf dessins in productie heb." Dit zijn 'Vlinder', 'Appel', 'Tomaat', 'Straalbreking' en het gekleurde damast 'Margotje' (zie de openingsfoto, gemaakt door Sanny zelf).

Dat laatste is een art-decodessin waar Margot, de dochter van linnenfabrikant Van Dissel, model voor heeft gestaan. "Het meisje is op een ingenieuze wijze verborgen in de stralen van de zon, die in het midden van het tafellaken is gepositioneerd, en omgeven door al haar speelgoed. Er was geen ontwerp-tekening van Margotje bewaard gebleven en dus heb ik urenlang alle motieven met een potlood overgetrokken, waarna er een weefpatroon van is gemaakt."

AVONDMAALSDAMAST

Een ander zeer bijzonder ontwerp is het avondmaalsdamast. "Naar aanleiding van de vraag van een kerk naar tafellinnen voor de avondmaalsviering ben ik op

Dessin 'Tomaat' (1926) van Chris Lebeau.

zoek gegaan naar een 19e eeuwse staalgravure van ‘Het Laatste Avondmaal’ van Leonardo da Vinci. Kunstenaar Willem van ’t Riet heeft het patroon voor mij nagetekend, waarna het geweven kon worden. Ik kan nu voor elke maat tafel een kleed laten weven, compleet met randen waarvan het patroon rondom helemaal doorloopt. Ik denk dat ik inmiddels wel meer dan twintig tafellakens voor de avondmaalsviering aan kerken geleverd heb.”

TENTOONSTELLINGEN

Naast het nieuwe tafellinnen heeft Sanny nog altijd een zwak voor antiek linnengoed. Uit haar imposante verzameling leent ze regelmatig stukken uit. “Momenteel is er in de linnenkamer van het Rubenshuis in Antwerpen een tentoonstelling ingericht met antiek linnen van mij. Voor de kerstperiode dek ik daar ook een tafel met mooie pronkservetten en een 17e eeuwse laken met een ingeweven boodschap van de engel aan

In het Rubenshuis in Antwerpen wordt damast van Sanny geëxposeerd (foto Sanny de Zoete).

De elektrische, koude mangel maakt het damast in een handomdraai glanzend en kreukvrij.

Maria. Voor volgend jaar staat er een grote tentoonstelling in het Haags Gemeentemuseum op stapel over gedekte tafels in de afgelopen eeuwen. Rond dezelfde tijd moet ik ook een tentoonstelling inrichten in Boston met drie gedekte tafels die de verschillen tonen tussen het hof, de regenten en gewone mensen in de 17e eeuw.”

‘Linnen wordt vaak te snel, te heet of te kort gewassen’

NASLAGWERK

Een jaar geleden sloot Sanny de deuren van haar winkelpand. Sindsdien bestiert zij haar bedrijf weer vanuit huis. “Zo heb ik meer tijd voor de kunsthistorische poot ervan en voor het schrijven van een boek, want een goed naslagwerk over vijfhonderd jaar Nederlands damast is er nog niet. Naast een stukje historie zal het boek ook praktische informatie bevatten over het wassen, persen en mangelen van linnengoed. Daar bestaat namelijk veel onkunde over. Het wordt vaak te snel, te heet of te kort gewassen, met een scheef laken als resultaat. Het beste kun je het linnen na het wassen door de mangel halen of desnoods vochtig strijken (zie p. 44-49 van dit nummer voor een artikel over mangelen en mangeldoeken, red.). Het materiaal is heel sterk en kan honderden keren gewassen worden. Van zo’n prachtig damasten tafellaken kun je dus je hele leven genieten.” |

Meer informatie: www.sannydezoete.nl

Het linnen werd vroeger met een mangelplank kreukvrij en glanzend gemaakt, een zwaar en tijdrovend karwei.